

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 7 d h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 16 h,
trikrat 24 h.

Štev. 5.

V Mariboru, dne 2. februvarija 1899.

Tečaj XXXIII.

O naših veselica.

Narodne veselice so za probujo našega ljudstva velikega pomena. Po njih se širi narodno navdušenje, narodna zavest in naroden ponos. Plemeniti narodnjaki, ki jih prirejajo, si pridobijo velike zasluge; naj jim ne bo žal truda in zdatnih stroškov, ki jih imajo pri takih podjetjih, kajti storijo dobro delo v prospeh plemenite narodnosti.

Samo na nekaj naj bo dovoljeno opozoriti. Opazovali smo že mnogo narodnih veselice, videli in čuli smo zraven veliko lepega, zanimivega in vsega priporočila vrednega, a sem ter tje smo tudi zapazili nekaj, kar nam je manje dopalo. Želeli smo si, da bi tega ne bili videli niti slišali. Naše mnenje je, da morajo narodne veselice v vsakem oziru ljudstvu biti v blagodejen poduk in v zdravo zabavo ter v pošteno veselje. Slednje smo véasih pogrešali. Mnogokrat se, posebno v novjšem času prirejajo veselice z gledališčno predstavo; take bojda ljudstvu najbolj ugajajo. Je že prav, ako bi bile take igre le vedno lepe in poštene. A od kod so vzete? Večinoma so prestave, zelo dvomljive vrednosti, iz francoščine in nemščine. Namenjene so za lahkoživno ljudstvo po mestih, ki pri svojih zabavah nikakor ni izbirčno; ako se pri tem ta ali ona čednost zasmehuje, mu prav nič ne dene; ako se kaže prešestovanje v najzapeljivejši obliki, mu je celó ljubo. Take snovi ljubijo, se ve da, Francozi ali Nemci, posebno po mestih, a od njih se čednosti ne bomo naučili, kar nam podajejo, je strup, ne pa veselje, pohujšanje, ne pa bla-

godejen poduk. Zato smo tudi dostikrat že opazovali pri naših gledališčnih predstavah na kmetih, da se igre nikakor niso vsem dopale, namesto radosti si videl rudečico na licu, ali pa čutil srd v srcu, ki ti je nekaj pravil. Kaj pa? Da take igre za nas kmete niso. Veselijo se jih morebiti razvajeni meščani, ne pa mi, stare korenine, slovenski oratarji. Naše kmečko ljudstvo je še, hvala bodi Bogu zato! pošteno, npravstveno nepokvarjeno, ki ne more videti ali slišati, da bi se čednost smešila, oziroma strast in pohot na odru šopirila; raditega je v takem oziru tudi silno rahločutno; opazi malenkosti, kojih meščani nikdar ne vidijo. Ono hoče imeti zdrav dušni vžitek, ki ne sme žaliti njihovega npravstvenega čuta. Inače se veselice ne vdeležuje, kar smo že na nekterih veselicah z obžalovanjem opazovali, ko smo videli dokaj gostov iz tujih krajev, posebno iz mestnih krogov, a naše sosede bi bil lahko preštel na prstih ene roke. Memimo toraj, da je treba prirediteljem naših veselice, ob sebi je umevno, da govorimo samo o takih pri nas na kmetih — biti zelo pazljivim; naj pred vsem pri izbori gledališčnih iger vestno in natančno pazijo, da se na oder ne vtihotapi kaka pohujšljiva spaka, naj vpoštevajo rahločutnosti našega ljudstva v tem oziru. Naše ljudstvo ima drugo mnenje in drugo prepričanje, kakor pa ga ima občinstvo, za koje so pisali in pišejo Kotzebue, Dumas in drugi taki »pesniki.«

Gledališčna igra je res zelo dobra zabava, ako je v vsakem oziru dovršena. Čudno je, da tega naši pisatelji in pesniki ne upoštevajo.

Naj toraj spišejo nekaj dobrih gledališčnih iger, ljudstvu se bodo neizmerno prikupili. Naša zgodovina podaje toliko krasnih snovi za kako šaloigro. Na delo toraj, tukaj se lahko mnogo stori v duševni razvoj našega ljudstva, v prospeh mile domovine.

Nad vse pa ljubi naš narod petje pri veselicah. Taka zabava mu je najslajša. Toraj to je treba marljivo gojiti. Že obstoječa pevska društva se naj, kakor doslej, vrlo svoje plemenite naloge zavedajo, kjer je pa le mogoče, naj se nova snujejo!

Toliko iz mojih opazovanj. Skromno in priprosto je moje mnenje, a tem večja je plamteča ljubezen do svete narodne stvari. Pohorski.

Nova lovska postava za Štajarsko.

(Iz peresa deželnega poslanca.)

Bralcem »Slov. Gosp.« je znano, da je deželni zbor štajarski leta 1898. sklenil novo lovsko postavo, katero je presvitli cesar tudi potrdil. Po § 14 nove postave so postale brez veljave vse prejšnje nasprotné postave in vsi prejšnji odloki, osobito se je razveljavila lovska postava z dne 8. junija 1876 št. 22 deželnega zakonika. Ker se je nova postava razglasila v deželnem zakoniku 14. januvarija 1899, in stopi v veljavo 30 dni po tem razglasenju, bo pravno moč dobila s 14. februv. 1899. Dozdeva se mi potrebno, da razjasnim cenjenim bralcem nekatera važnejša določila iz te postave, za nas Spodnje Štajarce velepomembna. Iz tega bodo sprevideli, da ob-

Listek.

Velika in majhna kraljica.

(Prevel iz franc. M. T. Savinjski.)
(Dalje.)

Drugi dan je bila majhna beračica že na vse zgodaj v gradu. Nje oko je iskalo véerajšnjo pastarico, a vprašati si ni upala. Gledala je velikansko poslopje in vso njegovo čarobno okolico, in prav tesno ji je bilo pri srcu. Povrh je vedela tudi, da je prišla še prerano. Pa kmalu se ji bliža vratar ter ji prav prijazno veli, naj vstopi v njegovo sobico. Marjetica misli, to je gotovo sila imeniten gospod, ter se komaj upa spregovoriti. Le plaho vpraša, kje je grajska pastarica ter zve prav kmalu, da bo jo gotovo videla ob določeni uri.

Dolgo, dolgo časa je trajalo, predno bije ura dvanajst. Sedaj pride sluga v zlato obšiti obleki ter namigne Marjetici, naj mu sledi; šla sta po širokih stopnicah in hodnikih, ki so bili pokriti z bogatimi preprogami ter došla naposled v sobo, ki je bila polna dragocenega pohištva. Sluga veli deklici, naj tukaj počaka, potem odide. Marjetici se je kar zavrtelo v glavi, ko vidi toliko bliščobe in krasote krog sebe. Še dihati si ne upa ter stoji nepremakljivo na svojem prostorčku. Ona pač niti

ne slutí, kako gledata skozi skrivno luknjico nek gospod in gospa na njo, opazujoč in pre-motrujoč jo od nog do glave.

»Kakor čudež«, šepeta gospod, »ta enakost je res čudovita.« Meni se dozdeva, da je znamenje iz nebes«, odvrne gospa prav tako tiho; »gotovo mi je poslala previdnost božja sama to revno široče. Glej, kako je plaha in nerodna, véeraaj je bila pa tako živa in brezskrbna; vidi se koj, da dekletce nima v sebi ne zvijače, ne lažljivosti, da ni prèmetena sleparka.« ...

Vrata se odpró, gospod in gospa vstopita. Marjetica gleda vsa zamakjena krasno gospó; sama ne ve ali se ji sanja, ali je resnica. Je-li to ona pastarica, s katero se je véeraaj tako brez strahu razgovarjala, ali morebiti le ni? Da, ona je! le mnogo, mnogo lepša, krasnejša, veličastnejša, nego véeraaj! — Pa ne; ne to ni bila ona! to ne more biti ona pastarica! Visoka gospa gleda le še trenotek revnega otroka, ki je kakor okamenel prevelike zadrege, potem pa reče čarobno smehlja se: »Ali, Marjetica, kako si vendar plaha in hočeš biti kraljica! Tako ne smeš delati!« Te ljubeznjive besede spomnile so Marjetico véerajšnjega dogodka ter jo zopet predramile. Sedaj ni več dvomila, da je ta plemenita gospa in ona véerajšnja pastarica ena in ista oseba; a grozen strah jo je mučil, saj ni vedela, kako

se ji je obnašati in kaj vse pomeni. Smehlja se zarudi, ter gleda vprašaje, a vsa v zadregi, zdaj gospoda zdaj spet gospo ter še vedno molči.

»Stopi bliže, otrok moj, in nič se ne boj, midva ti hočeva le dobro«, reče prijazno gospod. »Ako se dokaže, da si véeraaj govorila resnico, ne bodeš odslej več brez doma. Midva bodeva skrbela za tebe. Glej, ta gospa je kraljica francoske dežele in hoče odzdaj biti tvoja mati.«

Marjetica široko pogleda ter ponavlja besede gospodove, kakor bi jih ne umela prav: »Ta gospa je kraljica francoska in hoče odzdaj biti tvoja mati!« Potem pa se vrže k nogam kraljice ter vsklikne vsa razvnetá in premagana notranje bolesti: »O moja kraljica! o moja mati!« Več ji ni moči povedati, srce ji hoče počiti in zavest jo zapušča prevelikih občutkov, ki razvnamajo njeno revno srcece.

Kralj — sam kralj je bil namreč omenjeni gospod — in kraljica gledata globoko ganjena ubogo dete, ki jima leži pred nogami. Rahločutno in polna usmiljenja čakata, da se malo oddahne in pomiri. »Zgubljeno ovčico sem našla, otroško srce pridobila, neumrjočo dušo rešila časne in večne pogube! Ali ni bil to véeraaj presrečen dan!?« reče Maria Antoineta v nekem tujem jeziku svojemu možu. (Dalje prihodnjič.)

čine, v katerih se goji vinarstvo, mnogo pridobijo s tem novim zakonom. Manje ugodna je postava za sadjarske občine. A nekaj važnega se je s to postavo vendar doseglo: Široka luknja se je prevrtila v dozdašnje lovske postave, katere so branile divjačino na veliko škodo posestnikom. Pristaviti moram, da so si slovenski in nemški katoliški deželni poslanci prizadevali, naj bi iste ugodnosti, katere bodo zavživale vinarske občine, zavživale tudi sadjarske občine. Žal, da se nam to ni posrečilo doseči še zdaj.

§ 1. te postave našteva razno divjačino, katera se ne sme loviti, ne pokončevati v določenem času, na pr. jeleni se ne smejo loviti od 15. januarja do 24. junija, potem od 15. oktobra do 1. decembra; srnjaki ne od 1. febr. do 31. majnika, srne in njih mladici ne od 1. februarja do 30. septembra; poljski in planinski zajci ne od 1. marca do 30. avgusta; prepelice itd. ne od 1. febr. do 31. julija.

Sicer se lahko pri občin. predstojnikih pogledajo natančneje določila raznih vrst divjačine, kedaj se ne smejo loviti v obroku, zaznamovanem v zakonu.

§ 2. govori o tem, da se v istem času, kadar se divjačina ne sme loviti in streljati, tudi ne sme prodajati.

§ 3. našteva določbe zastran lova v zanjke in zastran nabiranja jajc.

§ 4. ima določbe zastran divjačine v ograjah.

Imeniten je § 5. Če se pokaže potreba, da se naj v katerem lovskem okraju število divjačine zmanjša, ker se po njej poškoduje kmetijsko ali gozdno gospodarstvo, sme politična oblast na predlog občinskega odbora ukazati, da se število divjačine zmanjša. Isto pravico ima politična oblast tudi sama (toraj brez ukrepa občinskega zastopa), pa tudi lovski najemnik. To zmanjšanje divjačine mora v prvi vrsti lovski najemnik sam izvršiti. Če pa tega ne stori, sme politična oblast na njegove stroške to delo izročiti drugim sposobnim in zaupanja vrednim osebam. S pomočjo tega § se bo zabranilo, da se divjačina ne bo mogla po več let neprimerno množiti in zarediti.

Jako važen je potem § 6. V občinah, kjer se nahaja obilo vinogradov, sklone lahko občinski odbor, da se imajo po celi občini zajci pokončati. V teh občinah se ne smejo prodajati zajci, ki so postreljani od 1. marca do konec avgusta.

Kot občina z znamenitim vinarstvom se mora na vsaki način smatrati tista, v kateri se nahaja, če tudi le v katastralni občini, pet ali tudi več odstotkov zemljskemu davku

podvrženega zemljišča, posajenega z vinsko trto; pogozdeno zemljišče se ne jemlje v ta račun. (Recimo, da obsega katastralna občina 20.000 oralov zemljskemu davku podvrženega zemljišča. Ako je med tem zemljiščem 10.000 oralov gozdov, se ti odštejejo, ostane še 10.000 oralov. Če je med tem zemljiščem le 500 oralov vinogradov, se ima zajec zatrepi po celi občini).

Postava pa veli dalje: »Je li se more razun tega slučaja občina kot taka z znamenitim vinarstvom smatrati, se prepušča razsodbi gosposke, ki je poklicana potrditi sklep občinskega odbora. Občinski odbor mora sklep, ki meri na pokončanje zajca, takoj predložiti v potrdilo politični oblasti.« Če se toraj v kateri katastralni občini tudi ne nahaja pet odstotkov zemljišča — po odstetem pogozdenem zemljišču — ki bi bilo obsajen z vinogradi, je mogoče, dobiti od politične oblasti dovoljenje, da se sme zajec popolnoma iztrebiti. Občinski odbor naj navede tehtne vzroke, zakaj se mora z vinogradi obsajen svet v njegovi občini smatrati kot svet z znamenitim vinarstvom, čeravno ga ni popolnoma pet odstotkov. Če je politična oblast naklonjena vinorejski občini, se bo istotako moral zajec popolnoma iztrebiti iz cele občine.

Postava veli dalje: »To potrdilo se sme odreči le takrat, če se občinski sklep ni napravil pravilno ali če se ne goji vinarstvo v znameniti meri.«

Odlok se ima občini izročiti tekom enega mesca. Proti odloku se sme pritožiti ne le lovski najemnik in občinski odbor, temveč tudi predstojniki sosednih občin v 14 dneh, računši od dneva, ko se je občini naznanil odlok, na c. kr. namestnijo, ki konečno odločuje v tej zadevi tekom enega mesca. »Pravnoveljavni občinski sklep, zadevajoč pokončanje zajca, se uveljavi koncem tekočega najemninskega leta. Najemnik tacega občinskega lova je opravičen, zahtevati od tega časa naprej pri politični okrajni gosposki, da se razveže najemninska pogodba ali pa, da se primerno zniža najemnina. Kadar se vnovič dajo v najem občinski lovi, radi katerih obstoji tak pravno močan občinski sklep, da se ima zajec pokončati, se imato izraziti v najemninski pogodbi. Če lovski najemnik ni izvršil ukaza, da se kolikor mogoče pokonča zajec, ali če se ni izvršil na primeren način, sme politična gosposka pooblastiti druge sposobne in zaupanja vredne osebe, da ga izvršijo. V enakih okoliščinah in v naznačeni namen more politična oblastnija prirediti tudi velike love.« (Treibjagd).

Politični ogled.

Državni zbor. Kako so zadnji teden v državnem zboru natepli poslanca Wolfa, ker se je vedel pobalinski, o tem poročamo na drugem mestu. Ker državni zbor ne more priti do resnega delovanja, govori se splošno, da bo zopet preložen ali pa celo zaključen. Za silo bo si grof Thun že pomagal z znanim § 14, ki mu dovoljuje storiti brez dovoljenja državnega zbora vse, kar je za državo nujna potreba. Grof Thun zna čakati, a delavski stanovi čakajo jako težko, da so kmalu izvedejo družabne spremembe njim na korist.

Prestop k protestantizmu. Omenili smo že, da avstrijski Nemci, ki skilijo v Prusijo, na sve kripke delaje na-to, da jih mnogo prestopi k protestantizmu, ker le tedaj jih sprejme pruski kralj pod svoje okrilje. Torej ne iz verskega prepričanja hočejo prestopiti, ampak iz podlih izdajalskih namenov. Pametnim protestantom se samim gabi pred novimi verskimi brati. Kajti dobro vedo, da so za take korake sposobni le npravstvene propalice in duševni revčki. Zato je izdala najvišja protestantska cerkvena oblast na Češkem ukaz, da protestantski duhovniki ne smejo podpirati tega tudi za protestantizem nečastnega gibanja.

Ogrska pravičnost. Opozicija na Ogrskem je zahtevala od vlade, da se naj tudi pri volitvah postopa nepristransko in pravično. Toda vlada noče prav v to zahtevo privoliti ter kaže na nevarnost nemadarskih narodov, ako se v volitvenem načinu kaj spremeni. In po pravici se boji nemadarskih narodov. Na Ogrskem se nahaja namreč 63 okrajev, in na Sedmograškem 33, v katerih imajo Nemadjarji pretežno večino. Ti okraji pošiljajo v državni zbor 190 zastopnikov, od kojih jih je v sedanjem zboru 173 na strani večine, a 17 na strani opozicije. Z nasiljem, podkupovanjem in sleparijo si pridobiva vlada svojo večino ravno iz nemadarskih okrajev. Ako bi se volitveni način spremenil, dobili bi nemadarski narodi proste roke in ogrski državni zbor bi ne bil tako madjarski, kakor je dandanes.

Nezdrave razmere v Srbiji. Ob pravoslavnem novem letu prinesli so vsi belogradske časniki doslovno jednake članke, v katerih so napadali Črnogoro, da se premalo zanima za Srbijo in srbsko misel na Balkanu. Zapravljivec Milan, ki ima bolehavega kralja Aleksandra popolnoma v svoji oblasti, bi namreč rad, da bi razpadajoča Srbija postala središče Balkana. Vsi ti članki so bili spisani v vladnem časniškem uradu belogradskega.

Kako je bil Mazal ozdravljen z jednim strelom.

Kmet Mazal sedi pri mizi in baše patrone v svojo »flinto«. Rad drži v roki plug, radost ima, če mu polje obilno obrodi, toda še raje drži v roki puško ali »flinto«, in še večjo radost uživa, če skače po polju mnogo zajcev. Ko je opravil to delo, si je nabasal pipico, vtaknil mehur s tobakom v žep, vzel iz skrinje usnjato listnico in šel.

»Kam si se zopet namenil?« kliče za njim žena.

»Danes imamo zopet sejo,« pravi kmet.

»Da, sejo! Da bi vsaj ne lagal! Imate sejo, toda pri teh pregrešnih kvartah.«

Poslednjih besed že kmet ni slišal. Nerad je poslušal ženske pridige. Šel je v krčmo, kjer je že gorela svetilka. Pri mizici v mali sobi so kvartali. Pridružil se jim je tudi naš Mazal.

Petaki in desetaki so potovali iz žepa v žep. Mazal je imel danes posebno srečo. Vedno je priigraval, da je imel priigran že cel petdesetak. Blížala se je že polunoč in igralci, da bi jim žene ne delale doma preobilo pridige, so pustili kvarte, vsak je izpil

še merico »konjaka,« da bi ne dobil te »influence« (influence), ter odšel domov.

Mazal je korakal pogumno proti svoji hiši. Ko je prišel do vrat, mu je postalo vendar pri srcu nekako tesno. V oknu je videl, da ima žena še luč, in iz skušnje je vedel, da čaka nanj, da mu pošteno zapoje ter ga tako zaziblje k sladkemu spanju. Nedolgo se je ustavil ter vtaknil roke v žepe. Tu je začutil priigrane novce, in to mu je dalo pogum.

Potrkal je na okno. — »Kdo je?« se je odzval iz sobe ženin glas. — »Jaz.« — »Kdo jaz?« — »Gospodar.«

Zapah v vratih je zaškripal in Mazal je šel po prstih v vežo.

»In ti si gospodar? Gospodariš, toda v krčmi! Sreča, da nimava otrok! Z njih bi napravil same igralce. Pravim ti, da pri kvartah zaigraš še posestvo! Toda tebi je vse jedno, naj govori to angelj ali satan.«

Mazal ni rekel niti besedice, odprl je vrata velike omar, prijel ženo za roko, potegnil jo k omari ter dejal: »Stopi sem ter govori v to omaro, kadar boš gotova, tedaj jo zapri. Jaz grem zdaj spat in zjutraj bom omaro odprl in poslušal tvoje besede!«

Čudno, da ni Mazalka jeze omedlela. Kaj takega ji ni mož še nikdar napravil.

Predno se je pa zavedla, je bil ta že v drugi sobi ter klical izza vrat:

»Danes me ne smeš jeziti, priigrals sem petdeset goldinarjev.«

»Da, in kolikokrat si jih že petdeset zaigral, ti kvartopirc grdi!«

Mazal je zaprl vrata, žena je še nekaj časa godrnjala, potem je bilo vse tiho. Mazal je hitro odmolil, slekel se in premišljeval, kam bi spravil priigrane peneze, da jih ne najde žena, o kateri je vedel, da se prikrade, ko bo on spal, k njemu in mu pregleda vse žepe. Prišla mu je v glavo izvrstna misel. Na steni pri postelji je visela njegova puška. Tiho jo je snel, zvil bankovce ter jih vtaknil v puškino cev ter zopet obesil puško poln veselja, da bo žena zastoj iskala.

Drugo jutro je vstala kmetica na vse zgodaj ter se kradla po tihem v sosedno sobo preiskat moževe žepe. Mazal je bil zoper navado že po koncu, a ko je spoznal, da prihaja žena, je hitro legel ter se delal kakor da spi. Mazalka je po tihem odprla vrata ter pogledala na moža.

Spal je.

Tiho je pristopila k ležišču, vzela s stola njegova oblačila, stopila po prstih k oknu ter pričela poželjivo segati v žepe. V suknji je našla v veliki listnici trideset goldinarjev, katere je vzel mož s seboj v krčmo, v hlačah